

Національний університет
водного господарства та
природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

Кафедра маркетингу

06-13-19

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійного вивчення навчальної дисципліни

«Товарознавство»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за спеціальністю 075 «Маркетинг»
денної і заочної форм навчання

Рекомендовано науково-методичною
комісією зі спеціальності
075 «Маркетинг»
Протокол № 04 від «18» грудня 2018 р.

Рівне – 2019

Методичні вказівки для самостійного вивчення навчальної дисципліни «Товарознавство» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 075 «Маркетинг» денної і заочної форм навчання / Мальчик М. В., Толчанова З. О., Попко О. В. – Рівне: НУВГП, 2019. – 16 с.

Укладачі: М. В. Мальчик, доктор економічних наук, професор;
З. О. Толчанова, доцент кафедри маркетингу, кандидат економічних наук, доцент;
О. В. Попко, доцент кафедри маркетингу, кандидат економічних наук, доцент

Відповідальний за випуск: М. В. Мальчик, доктор економічних наук, завідувач кафедри маркетингу, професор

ЗМІСТ

	стор.
1. Загальні положення	3
2. Опис навчальної дисципліни та структура залікового кредиту ...	5
3. Тематичний склад навчальної дисципліни	6
4. Методичні рекомендації до самостійного вивчення тем	8
5. Оформлення звіту про самостійну роботу	13
6. Оцінювання результатів самостійної роботи студентів	14
Рекомендована література	15

© Мальчик М. В.,
Толчанова З. О.,
Попко О. В., 2019
© Національний університет
водного господарства та
природокористування, 2019

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Наукою, яка визначає основоположні характеристики товарів, що визначають їх споживчі вартості, чинники забезпечення цих характеристик є товарознавство. Зважаючи на це, успіх виробника і посередника, головним чином, залежить від якості та вміння прорекламувати товар, який пропонується споживачу. Товар завжди знайде споживача, якщо він є конкурентоспроможним, відповідає вимогам нормативних документів та є екологічно привабливим. Тому вивчення дисципліни «Товарознавство» здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 075 «Маркетинг» денної і заочної форм навчання дозволить отримати знання з основних споживчих властивостей та асортименту товарів, що дає можливість прогнозувати і визначати потребу в товарах, займатися їх реалізацією, формувати цінову політику, розробляти інновації й реалізувати положення науково-технічного прогресу у сфері виробництва і надання послуг.

Мета самостійної роботи студента – сприяння засвоєнню в повному обсязі навчальної програми дисципліни «Товарознавство» та формування самостійності як важливої освітньої та професійної якості, сутність якої полягає у систематизації, плануванні та контролі власної діяльності.

Метою викладання навчальної дисципліни «Товарознавство» є надання знань з науково-теоретичних основ товарознавства та споживчих властивостей продукції виробничо-технічного призначення, які зумовлюють її споживчу цінність і внаслідок цього здатність задовольняти потреби споживачів.

Навчальна дисципліна «Товарознавство» призначена для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 075 «Маркетинг».

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: завдання і предмет дисципліни; категорію товару та його споживчі властивості, що обумовлюють споживчу цінність; сутність і види класифікації товарів; сутність номенклатури й асортименту продукції з позиції маркетингу; роль стандартизації у виробництві якісної конкурентноспроможної продукції; області

водного господарства
природокористування

застосування основних видів товарів виробничо-технічного призначення; загальні положення законодавчих і нормативних документів, що стосуються змісту дисципліни;

уміти: користуватися Державним класифікатором продукції та послуг (ДК 016-97); компетентно розбиратися в основних видах товарів виробничо-технічного призначення; розшифровувати їх маркування; організувати виконання умов їх зберігання і перевезення, а також економного і раціонального використання; оцінювати споживчі властивості продукції; вибирати альтернативні варіанти її використання і організації поставки; вирішувати питання взаємозамінності.

Навчальний матеріал дисципліни «Товарознавство», передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом в процесі самостійної роботи, вноситься на поточний контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних навчальних занять.

Контроль самостійної роботи студентів включає відповідь на контрольні питання, перевірку конспекту, перевірку рефератів.

Метою даних методичних вказівок є надання допомоги здобувачам вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 075 «Маркетинг» денної і заочної форм навчання при самостійному вивченні дисципліни «Товарознавство». Тому в методичних вказівках представлено опис навчальної дисципліни, тематичний склад навчальної дисципліни, розподіл балів, що присвоюються студентам, перелік тем та питань до них, які вносяться на самостійне опрацювання.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ

Опис навчальної дисципліни «Товарознавство»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Вибіркова	
Модулів – 1	Спеціальність 075 «Маркетинг»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	4-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		6-й	8-й
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2 самостійної роботи студента - 4		Лекції	
		22 год.	2 год.
		Практичні	
		20 год.	8 год.
		Самостійна робота	
	78 год.	110 год.	
	Вид контролю залік		

Розподіл балів, що присвоюються студентам

Система ECTS передбачає 100-бальну шкалу оцінювання навчальних досягнень студента. Розподіл балів за формами контролю представлено у табл. 2.1.

Розподіл балів за формами контролю

Модуль 1. Поточне тестування та самостійна робота														Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	
6	6	8	8	7	7	7	7	8	8	8	7	8	7	
40						60								100
100														

T1, T2 ... T14 – теми змістових модулів

3. ТЕМАТИЧНИЙ СКЛАД НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальною та робочою програмою до складу дисципліни «Товарознавство» входять теми, об'єднані в два змістові модулі:

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Теоретичні підходи до товарознавства продукції і послуг в системі наукових знань

Тема 1. Теоретичні основи товарознавства.

Історія розвитку товарознавства. Термінологія товарознавства. Основні завдання та принципи товарознавства. Споживчі властивості товарів. Завдання товарознавства. Класифікація послуг.

Тема 2. Товар – ключова категорія товарознавства.

Поняття та види класифікації товарів. Асортимент товарів. Кодування товарів. Якість товарів. Класифікація товарів і послуг. Кодування. Асортимент. Якість. Якість послуг та передумови її забезпечення.

Тема 3. Державна система метрології, стандартизації і сертифікації.

Завдання Державної Служби Технічного Регулювання України. Національна система стандартизації України. Види та принципи стандартизації. Сутність сертифікації. Види сертифікації. Знаки відповідності. Сертифікація продукції. Сертифікат відповідності. Екологічна сертифікація.

Тема 4. Стандартизація і сертифікація продукції і послуг.

Правові та організаційні основи стандартизації в Україні. Особливості проведення сертифікації в Україні. Міжнародні

аспекти стандартизації і сертифікації. Особливості екологічної стандартизації і сертифікації.

Тема 5. Сертифікація продовольчих товарів.

Процедура проведення сертифікації. Схеми сертифікації продовольчих товарів. Система безпеки харчових продуктів. Інноваційні основи розробки екологічних критеріїв для харчових продуктів.

Тема 6. Сертифікація непродовольчих товарів.

Сертифікація радіоелектронної апаратури, побутового, електричного та аналогового обладнання. Сертифікація косметичних виробів. Сертифікація будівельних матеріалів, виробів та конструкцій. Сертифікація іграшок. Сертифікація послуг.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Товарна інформація, маркування та експертиза товарів і послуг

Тема 7. Товарна інформація.

Інформаційні системи в товарознавстві. Основні вимоги до товарної інформації. Принципи і способи збору інформації. Види, форми і засоби товарної інформації.

Тема 8. Інноваційні аспекти товарної інформації.

Вимоги до товарної інформації в наш час. Знаки найменування місця походження товару. Інформація про товари і послуги. Комерційна, споживацька товарна інформація. Відповідальність продавця за відмову в наданні споживачам необхідної та достовірної інформації про товар.

Тема 9. Ідентифікація товарів та якості послуг.

Основні функції ідентифікації. Засоби ідентифікації. Види ідентифікації. Об'єкти ідентифікації. Критерії ідентифікації. Організаційне забезпечення ідентифікації товарів і послуг. Технічне (технологічне) забезпечення ідентифікації товарів і послуг.

Тема 10. Маркування як засіб товарної інформації.

Основні функції маркування. Вимоги до маркування. Виробниче маркування. Торгове маркування. Акцизне маркування. Виробниче маркування. Таврування та штампкування як спосіб маркування. Екологічне маркування.

Тема 11. Експертиза товарів і послуг.

Поняття та терміни товарознавчих експертиз. Органи, які уповноважені проводити товарознавчі експертизи. Види експертиз.

Експертиза послуг. Інформаційні засоби експертизи товарів. Права та обов'язки експерта. Комплексна експертиза. Контрольна експертиза.

Тема 12. Технологія проведення експертизи товарів.

Експертиза кількості та якості. Документальна експертиза. Правова база проведення кількісної експертизи. Правила проведення приймальної експертизи за якістю. Технологія експертизи послуг.

Тема 13. Гігієнічна, санітарна, ветеринарна, та екологічна експертиза товарів.

Гігієнічна експертиза. Санітарна експертиза. Ветеринарна експертиза. Основні завдання ветеринарної експертизи. Екологічна експертиза. Відповідність якості виробів вимогам ДСТУ або вимогам технічних умов контрактів та затверджених зразків.

Тема 14. Фальсифікація товарів та надання послуг.

Поняття фальсифікації. Об'єкти та види фальсифікації. Способи захисту продукції від фальсифікації. Асортиментна фальсифікація. Кількісна фальсифікація. Світова практика щодо контролю та забезпечення якості продукції.

4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ТЕМ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Теоретичні підходи до товарознавства продукції і послуг в системі наукових знань

Тема 1. Теоретичні основи товарознавства

Питання та завдання для самостійного опрацювання

1. Становлення товарознавства у світі.
2. Класифікація споживчих товарів.
3. Споживчі властивості товарів.
4. Ергономічні властивості товарів і показники, що їх визначають.

Теми рефератів

1. Об'єкти товарознавства та вимоги до них.
2. Суб'єкти товарознавства та вимоги до них.

Рекомендована література: 5; 15-17; 23; 24; 27; 28.

Тема 2. Товар – ключова категорія товарознавства

Питання та завдання для самостійного опрацювання

1. Екологічність товарів.
2. Методи кодування товарів.
3. Технічний рівень якості товарів. Вимоги до нього.
4. Безпека товарів.

Теми рефератів

1. Асортимент товарів.
2. Властивості та показники асортименту товарів.
3. Управління асортиментом товарів.

Рекомендована література: 5; 15-17; 23; 24; 27; 28.

Тема 3. Державна система метрології, стандартизації і сертифікації

Питання та завдання для самостійного опрацювання

1. Державний контроль і нагляд за якістю продукції.
2. Законодавство про регулювання дотримання якості продукції та її стандартів в Україні.
3. Функції посадових осіб органів державного контролю за дотриманням якості продукції?

Теми рефератів

1. Контроль за якістю продукції, яка ввозиться з-за кордону.
2. Порядок проведення сертифікації продукції для суб'єктів господарської діяльності.

Рекомендована література: 5; 15-17; 23; 24; 27; 28.

Тема 4. Стандартизація і сертифікація продукції і послуг

Питання та завдання для самостійного опрацювання

1. Міжнародні стандарти ІСО серії 9000.
2. Державні стандарти України.
3. Стандарти науково-технічних інженерних товариств та союзів.
4. Галузеві стандарти.

Теми рефератів

1. Стандарти підприємств.
2. Технічні умови.
3. Національна система стандартизації України.

Рекомендована література: 1-4; 11; 18; 23; 24; 27; 28.

Тема 5. Сертифікація продовольчих товарів

Питання та завдання для самостійного опрацювання

1. Система управління безпечністю харчових продуктів у Європі.
2. Настанова із застосування Системи аналізу ризиків і критичних контрольних точок (ХАССП).
3. Вимоги до безпечності харчових продуктів.

Теми рефератів

1. Європейський досвід управління безпечністю харчових продуктів.
 2. Системи менеджменту безпечності харчових продуктів.
 3. Технічний нагляд за сертифікованою продукцією.
- Рекомендована література: 18; 24; 27; 28.

Тема 6. Сертифікація непродовольчих товарів

Питання та завдання для самостійного опрацювання

1. Особливості сертифікації готельних послуг.
2. Сертифікація послуг автомобільного транспорту.
3. Сертифікація послуг з технічного обслуговування та ремонту дорожніх транспортних засобів та їх складових.
4. Сертифікація послуг громадського харчування.

Теми рефератів

1. Особливості сертифікації готельних послуг в Україні.
2. Особливості сертифікації послуг автомобільного транспорту в Україні.
3. Особливості сертифікації послуг громадського харчування в Україні.

Рекомендована література: 18; 24; 27; 28.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

Товарна інформація, маркування та експертиза товарів і послуг

Тема 7. Товарна інформація

Питання та завдання для самостійного опрацювання

1. Первинні джерела товарної інформації.
2. Інформаційне забезпечення системи якості.
3. Особливості форм інформації про товар.

4. Застосування інформаційних технологій в управлінні якістю.

Теми рефератів

1. Шляхи вдосконалення інформаційного забезпечення системи якості.
 2. Правова основа інформаційного забезпечення споживачів.
 3. Інформаційні ресурси товарної інформації.
- Рекомендована література: 18; 19-25.

Тема 8. Інноваційні аспекти товарної інформації

Питання та завдання для самостійного опрацювання

1. Підходи до класифікації товарних інновацій.
2. Впровадження інновацій товарної інформації в країнах СНД.
3. Впровадження інновацій товарної інформації в Європі.

Теми рефератів

1. Впровадження інновацій товарної інформації в Європі (на прикладі).
2. Впровадження інновацій товарної інформації в Російській федерації.

Рекомендована література: 4; 9; 18-24.

Тема 9. Ідентифікація товарів та якості послуг

Питання та завдання для самостійного опрацювання

1. Основні завдання ідентифікації.
2. Критерії ідентифікації.
3. Засоби, що ідентифікують товари.

Теми рефератів

1. Національна система технічного регулювання та споживчої політики України.
2. Світова практика щодо контролю та поліпшення якості харчової продукції.

Рекомендована література: 4; 9; 18-24.

Тема 10. Маркування як засіб товарної інформації

Питання та завдання для самостійного опрацювання

1. Специфічні вимоги до маркування товарів.
2. Документи, які встановлюють вимоги до виробничого маркування товарів.

3. Особливості дублювання основоположної товарної інформації на маркуванні та у товаросупровідних документах.

Теми рефератів

1. Основні вимоги до маркування товарів.
2. Виробниче маркування.
3. Характеристика інформаційних знаків.

Рекомендована література: 4; 9; 18; 20; 22; 24; 27; 28.

Тема 11. Експертиза товарів і послуг

Питання та завдання для самостійного опрацювання

1. Особливості проведення експертизи.
2. Особливості експертизи непродовольчих товарів
3. Особливості проведення експертизи товарів закордонного виробництва.

Теми рефератів

1. Охарактеризуйте дієвість існуючих засобів захисту товарів від підробок.
2. Товарознавча характеристика промислових товарів (на прикладі ...).
3. Фальсифікація промислових товарів (на прикладі ...).

Рекомендована література: 5; 7; 9; 15-18; 20; 22-28.

Тема 12. Технологія проведення експертизи товарів

Питання та завдання для самостійного опрацювання

1. Класифікація експертних методів оцінки.
2. Типові помилки при проведенні експертизи.
3. Підстави для проведення експертизи товарів.

Теми рефератів

1. Характеристика методів групового опитування.
2. Матеріально-технічні засоби та їх роль при проведенні експертизи.
3. Особливості проведення експертизи будівельних товарів.

Рекомендована література: 5; 7; 9; 15-18; 20; 22-28.

Тема 13. Гігієнічна, санітарна, ветеринарна, та екологічна експертиза товарів

Питання та завдання для самостійного опрацювання

1. Підстави проведення гігієнічної експертизи харчових продуктів.
2. Підстави проведення екологічної експертизи.
3. Форми екологічної експертизи та стадії її проведення.
4. Фітосанітарна експертиза.

Теми рефератів

1. Взаємозв'язок екологічних, економічних та соціальних характеристик для якості товарів «преміум» класу.
 2. Правові основи екологічної експертизи.
 3. Ветеринарно-санітарний контроль.
- Рекомендована література: 5; 7; 9; 15-18; 20; 22-28.

Тема 14. Фальсифікація товарів та надання послуг

Питання та завдання для самостійного опрацювання

1. Основні поняття управління якістю продукції.
2. Управління якістю продукції в європейських країнах.
3. Досвід управління якістю продукції в США.
4. Управління якістю продукції в Японії.

Теми рефератів

1. Історія розвитку управління якістю продукції в США.
 2. Європейський Фонд управління якістю.
 3. Взаємодія торгових і промислових організацій в питаннях забезпечення якості
- Рекомендована література: 5; 7; 9; 15-18; 20; 22-28.

5. ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ПРО САМОСТІЙНУ РОБОТУ

Підсумком самостійної роботи над вивченням дисципліни «Товарознавство» є складання письмового звіту за темами вказаними у розділі 4.

Загальний обсяг звіту визначається з розрахунку 0,25 сторінки на 1 год. самостійної роботи. Звіт включає план, вступ, основну частину, висновки, список використаної літератури та додатки.

Звіт оформлюється на стандартному папері формату А4 (210×297) з одного боку. Поля: ліве – 30мм, верхнє та нижнє – 20мм, праве – 10мм. Звіт може бути рукописним або друкованим і виконується державною мовою.

Захист звіту про самостійну роботу відбувається в терміни, спільно обумовлені студентом і викладачем.

6. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Контроль самостійної роботи з навчальної дисципліни «Товарознавство» проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з практичних занять – на основі перевірки виконаних завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів самостійної роботи студентів проводиться за такими критеріями:

1. Розрахункові завдання, реферати, звіти про виконання самостійної роботи (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано;

40 % – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60 % – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80 % – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення);

100 % – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

2. Ситуаційні вправи, конкретні ситуації та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано;

40 % – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60 % – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80 % – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100 % – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Товарознавство продовольчих товарів : навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2012. 218 с.
2. Беднарчук М. С., Шумський О. В. Товарознавство. Непродовольчі товари: меблі : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Львів: Магнолія 2006, 2009. 422 с.
3. Галик І. С., Семак Б. Д. Товарознавство трикотажних виробів : підручник. Львів: Магнолія 2006, 2014. 220 с.
4. Державний класифікатор продукції та послуг (ДК 016-97): наказ Держстандарту України від 30 грудня 1997 р. N 822. URL: <http://www.e-tenders.com.ua/legislation/klassifikator> (дата звернення: 10.01.2019).
5. Дудла І. О. Захист прав споживачів : навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2007. 448с.
6. Єжова Л. Ф. Інформаційний маркетинг : навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2002. 560 с.
7. Зрезарцев М. П., Зрезарцев В. М., Параніч В. П. Товарознавство непродовольчих товарів : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури. 2009. 328 с.
8. Карпов В. А. Маркетинг: прогнозування кон'юнктури ринку : навч. посіб. Київ: Знання, 2001. 215 с.
9. Коломієць Т. М., Притульська Н. В., Романенко О. Л.. Експертиза товарів : підручник: у 2-х ч. К. : Київ. Нац. торг.-екон. ун-т, 2007. Ч.1. 370 с.
10. Куденко Н. В. Маркетингові стратегії фірми : монографія. Київ: КНЕУ, 2002. 245 с.
11. Кельман І. І., Шийко І. І., Демидчук Л. Б. Товарознавство. Непродовольчі товари: електроосвітлювальні прилади : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Львів: Магнолія, 2013. 370 с.
12. Маркетингово-логістичні процеси в економіці: теорія та практика: Монографія / Мальчик М. В., Попко О. В., Гонтаренко Н. А., Толчанова З. О., Мартинюк О. В., Коваль С. І., та ін.; за редакцією Мальчик М. В. Рівне: НУВГП, 2015. 197 с.
13. Мардар М. Р., Камінський А. Я., Дубровін Ф. Є. Товарознавство. Товари тваринного походження : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Львів: Магнолія 2006, 2011. 294 с.
14. Маркетинг : навч. посібник / Мальчик М. В., Гонтаренко Н. А., Попко О. В., Толчанова З. О., Король Б. О., Мартинюк О. В., Коваль С. І.; за заг. ред. д.е.н., проф. Мальчик М. В. Рівне: НУВГП, 2014. 444 с.

15. Новикова А. М. Товароведение и организация торговли продовольственными товарами : учебник для профобразования. 2-е изд., стереот. Москва: профобриздат, 2002. 480 с.
16. Оснач О. Ф. Товарознавство: промислове обладнання, прилади, інструменти : навч. посібн. Київ: ЦУЛ, 2007. 304 с.
17. Оснач О. Ф. Товарознавство : навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2004. 219 с.
18. Основи стандартизації, сертифікації та ідентифікації товарів: навч. посібник. / Павлов В. І., Мишко О. В., Опьонова І. В., Павліха Н. В. Київ: Кондор, 2004. 230 с.
19. Пінчук Н. С., Галузинський Г. П., Орленко Н.С. Інформаційні системи і технології в маркетингу : навч.-метод. посібн. Київ: КНЕУ, 2001. 296 с.
20. Пономарьов П. Х., Донцова І. В. Генетично модифікована продовольча сировина і харчові продукти, вироблені з її використанням : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2009. 126 с.
21. Про затвердження Правил роздрібної торгівлі продовольчими товарами: Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 11.07.2003 року, №185. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0628-03>. (дата звернення: 10.01.2019).
22. Про затвердження переліку харчових добавок, дозволених для використання у харчових продуктах: Постанова Кабінету Міністрів України від 4 січня 1999р. за №12. URL: <http://www.apteka.ua/article/119741>. (дата звернення: 10.01.2019).
23. Сирохман І. В., Завгородня В. М. Товарознавство харчових продуктів функціонального призначення : навч. посіб. Київ. 2009. 544 с.
24. Скрипчук П. М. Організаційно-економічні основи запровадження екологічної стандартизації і сертифікації : монографія. Рівне: НУВГП, 2010. 259 с.
25. Товарознавство і торговельне підприємництво : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. А. Мазаракі, Н. В. Притульська, В. А. Осика та ін.; за ред. А. А. Мазаракі. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 652 с.
26. Товарознавство. Харчові продукти рослинного походження : навч. посіб. Львів: Магнолія 2006, 2013. 319 с.
27. Скрипчук П. М. Теоретико-методологічні основи формування системи екологічної стандартизації і сертифікації : монографія. Рівне : НУВГП, 2011. 367 с.
28. Скрипчук П. М., Судук О. Ю. Основи товарознавства : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2013. 260 с.